ANKARA ÜNİVERSİTESİ
ORTAK DERSLER BÖLÜM BAŞKANLIĞI
TÜRK DİLİ – I

ANLATIM BOZUKLUKLAR 3

Bu bölümü çalıştıktan sonra;

- ✓ Anlamla ilgili anlatım bozukluklarını tanımlayabileceksiniz.
- ✓ Gereksiz ve yanlış sözcük kullanımından doğan bozuklukları ayırt edebileceksiniz.
- ✓ Yineleme, yardımcı eylem, zaman uyumsuzluğu ve deyim yanlışlarını analiz edebileceksiniz.
- ✓ Kavram, terim ve sıralama hatalarını örneklerle değerlendirebileceksiniz.

1 Gereksiz Sözcük Kullanımı

Anlatıma katkı sağlamayan sözcüklerin kullanılması anlatım bozukluğuna neden olur.
Örnek: Senaryoya son halini vermek için altı saat süreyle tartıştılar.
Doğru: Senaryoya son halini vermek için altı saat tartıştılar.

2 Yanlış Sözcük Seçimi

Benzer ya da ses bakımından yakın sözcüklerin karıştırılması sonucu oluşur.
Örnek: Türkiye'nin teknoloji alanında geri kaldığını savundu.
Doğru: Türkiye'nin teknoloji alanında geri kaldığını iddia etti.

3 Eş Zamanlı Sözcüklerin Bir Arada Kullanımı

Aynı anlamı taşıyan sözcüklerin birlikte kullanılması anlatımda fazlalığa neden olur.
Örnek: Göstermiş olduğunuz ilgi ve alaka için teşekkür ederim.
Doğru: Gösterdiğiniz ilgi için teşekkür ederim.

4 Yineleme

Aynı kelimenin veya ifadenin gereksiz şekilde tekrar edilmesidir.
Örnek: Bizim kuşağımız da bizden sonra gelecek kuşağın geleceğini belirleyecek.
Doğru: Biz de sonraki kuşakların geleceğini belirleyeceğiz.

5 Yardımcı Eylem Yanlışları

Gereksiz yere kullanılan yardımcı eylemler anlatımı zayıflatır.
Örnek: Bekleme yapmayınız.
Doğru: Beklemeyiniz.

6 Zaman Uyumsuzlukları

Tümcede veya tümceler arasında zaman uyumsuzluğu anlatım bozukluğuna neden olur.
Örnek: Sınava girecekken kapıdan döndüm; çünkü sınav giriş belgemi ve kimliğimi evde unuttum.
Doğru: ... unutmuştum.

7 Anlamsal Çelişkiler

Aynı cümlede kesinlik ve olasılık bildiren ifadelerin birlikte kullanılmasıdır.
Örnek: Eminim bu saatlerde sinemaya gitmiş olmalı.
Doğru: Eminim sinemaya gitmiştir.

8 Kavram ve Terim Yanlışlıkları

Bilimsel ya da teknik terimlerin yanlış veya bağlama uygun olmayan kullanımıdır.
Örnek: Vatandaşların güvenliğini sağlamak, polise verilmiş bir haktır.
Doğru: ... polisin görevidir.

9 Sıralama Yanlışlıkları

Sözcük ya da kelime gruplarının yanlış sırayla kullanılmasıdır.
Örnek: Çok dışarıda kaldığın için üşümüşsün.
Doğru: Dışarıda çok kaldığın için üşümüşsün.

10 Türdeşik Hatalar

Art arda gelen sözcüklerin yapı ya da tür bakımından uyumsuz kullanılmasıdır.
Örnek: Toplantıda sosyolojik, tarihsel ve ekonomi konuları tartışıldı.
Doğru: ... ekonomik konular.

11 Boş ve Doldurma Sözler

Anlatımda gereksiz yere kullanılan ve anlatıma katkı sağlamayan sözlerdir.
Örnek: Dünyaya, şirin mi şirin bir sahil kasabasında geldim.
Doğru: Dünyaya bir sahil kasabasında geldim.

12 Deyim ve Atasözü Hataları

Deyimlerin ya da atasözlerinin yanlış ya da eksik kullanılmasıdır.
Örnek: Ağzından rüzgâr alsın, o nasıl söz öyle!
Doğru: Ağzından yel alsın...

Kaynakça

DERS KİTABI
Sıddık Akbayır, Dil ve Diksiyon, Akçağ Yayınları, Ankara, 2007.
Muhittin Bilgin, Anlamdan Anlatıma Türkçemiz, Anı Yayıncılık, Ankara, 2006.